Eduskunnan talousvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä HE 115/2022 vp hankintalain muuttamiseksi

Suomen Kuntaliitto kiittää kutsusta kuulemiseen ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Yleiset huomiot

Hallituksen esityksen taustalla ovat monilta osin Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman julkisia hankintoja koskevat kirjaukset. Kuntaliitto toteaa aluksi, että vaikka muutosesitykset ovat pääosin kannatettavia, kantaa Kuntaliitto huolta lainsäädännön systematiikasta ja sovellettavuudesta. Osa luonnoksessa ehdotetuista muutoksista eivät selkeytä tai helpota lain soveltamista, vaan ovat osittain päällekkäistä sääntelyä jo laissa olevan sääntelyn kanssa ja aiheuttavat näin hallinnollista taakkaa sekä soveltamishaasteita.

Yksityiskohtaiset huomiot

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta (93, 106, 122§)

Hallituksen esityksen mukaan kokonaistaloudellisen edullisuuden käsite muutettaisiin siten, että kokonaistaloudellisesti edullisimmaksi voidaan katsoa myös ”*hinnaltaan edullisin”* tarjous, joka täyttää hankintayksikön hankinnan kohteelle sekä tarjoajalle asettamat vaatimukset. Kuntaliiton käsityksen mukaan muutos on haasteellinen lain sisäisen systematiikan kannalta ja voi muodostua käytännön soveltamisen kannalta ongelmalliseksi, jos samassa pykälässä säädettäisiin halvimmasta hinnasta ja hinnaltaan edullisimmasta.

Muutoksen tavoitteena on ilmeisesti tarkoitus osoittaa, että halvimman hinnan perusteen käyttäminen tarjousten vertailussa voi tuoda laadukkaan

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

lopputuloksen siten, että hankinnan kohteelle asetetaan laatuun liittyviä vähimmäisvaatimuksia sekä tarjoajien soveltuvuusvaatimuksia. Tätä ei ole Kuntaliiton käsityksen mukaan ja edellä mainituin perustein välttämätöntä mainita erikseen pykälätasolla, sillä tämä *sisältyy jo* voimassa olevan hankintalain systematiikkaan. Laatunäkökohtien painottamista ja huomioimista voidaan edistää tehokkaammin muilla keinoin, esimerkiksi neuvontaan ja ohjaukseen panostamalla sekä hyviä käytäntöjä jakamalla. Tehokkaampaa olisi myös osoittaa asianmukaista tukea hankintayksiköiden sopimusseurannan ja sopimuskauden aikaisen toiminnan tueksi. Tukea on perusteltua osoittaa sinne, missä tosiasiallisesti valvotaan hankintojen laatua ja sen toteutumista.

Kuntaliiton käsityksen mukaan kyseinen muutos ei ole tarpeellinen. Kansallisessa hankintalaissa ei tulisi poiketa hankintadirektiivin 67 artiklassa olevasta hankintasopimuksen tekoperusteiden käsitteestä.

Hankintaa koskeva päätös (123§)

Hallituksen esityksen mukaan hankintayksikön olisi esitettävä hankintaa koskevassa päätöksessä, miten hankinnassa on huomioitu laatuun liittyvät vaatimukset. Kuntaliiton käsityksen mukaan muutos ei ole tarpeellinen, sillä vastaava säännös sisältyy jo voimassa olevaan hankintalakiin.

Pykälässä käytetään uutta termiä ”*laadun kuvaus”*, joka eroaa laissa muutoin käytössä olevasta sanamuodosta. Pykälän mukaan laatu olisi pakollista kuvata hankintaa koskevassa päätöksessä.

Kuntaliiton käsityksen mukaan muutos toisi hankintayksiköille päällekkäisen velvoitteen jo olemassa oleviin laadun perustelua koskeviin velvoitteisiin ja tämä saattaa aiheuttaa ongelmia lain käytännön soveltamisessa. Hankintalain 93 §:n mukaan *”jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.”* Hallituksen esityksessä HE 108/2016 esitettyjen 93 §:n perustelujen mukaan *”Jos hankintayksikkö päättäisi käyttää kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena muissa kuin tavarahankinnoissa ainoastaan hintaa, tulisi sen tehdä läpinäkyväksi se, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankittavassa kokonaisuudessa esimerkiksi kuvaamalla, miten se on ottanut laadun huomioon asettamissaan tarjoajan soveltuvuusvaatimuksissa, hankinnan vähimmäisvaatimuksissa, hankintasopimuksen erityisehdoissa tai muuten hankinnan kohteen kuvauksessa.”*

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Jos esitetyllä *laadun kuvauksella* on ollut tarkoitus tarkoittaa samaa kuin aiemmin laissa ollut *laadun perusteluvelvollisuus*, tulisi lain terminologiaa yhdenmukaistaa. Soveltajan kannalta olisi myös olennaista hahmottaa, miten kuvaus eroaa laissa jo olevasta perusteluvelvollisuudesta. Nyt pykälän soveltamista ei ole synkronoitu esimerkiksi 93 §:n, 106 §:n, 115 §:n tai 124 §:n kanssa. Näin ollen ”laadun kuvaus” ulotetaan esityksessä osin hieman eri tavalla kuin laissa jo oleva perusteluvelvollisuus ja kohdennetaan vain hankintapäätökseen. Tämä on omiaan aiheuttamaan tulkinnallisuutta ja epäselvyyttä käytännön toiminnan kannalta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan päällekkäistä kuvaus/perusteluvelvoitetta ei ole tarpeen säätää ja termit laadun kuvaus ja laadun perusteluvelvollisuus tulisi vähintäänkin yhdenmukaistaa keskenään. Jos laadun kuvaus kuitenkin haluttaisiin säätää esityksen mukaisesti, tulisi vastaavasti jo olemassa olevista laadun perusteluvelvollisuuksista luopua.

Edellä mainituin perustein Kuntaliitto toteaa, että muutos ei ole välttämätön ja voimassa oleva sääntely on riittävä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys markkinaoikeudelle (141§)

Lakiluonnoksessa ehdotetaan 141 §:n muuttamista siten, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi mahdollista tehdä esitys markkinaoikeudelle 12 kuukauden kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä.

Kuntaliitto toteaa, että vaikka määräajan pidentäminen on tietyiltä osin perusteltua, tulisi määräajan pituutta kuitenkin harkita hankintayksikön oikeusturvan ja yleisen oikeusvarmuuden näkökulmasta. Julkisia hankintoja koskevat muutoksenhakuprosessit ovat jo tällä hetkellä hyvin pitkiä. Esitetyssä tilanteessa hankintayksikkö voisi varmistua hankintasopimuksen lainvoimasta aikaisintaan vasta vuoden kuluttua hankintasopimuksen tekemisestä. Lisäksi on otettava huomioon, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston aloittavat selvitystoimet katkaisevat vanhenemisajan. Tilanteessa, jossa KKV tekisi asiasta esityksen markkinaoikeudelle, tulisi tähän aikaan vielä lisänä markkinaoikeuden käsittelyssä kuluva aika. Koska KKV:n esityksen tekeminen ei vielä tarkoita sitä, että hankintasopimuksen tekemisessä olisi kysymys hankintalain vastaisesta tilanteesta, voi tämä pitkä käsittelyaika johtaa kohtuuttomuuksiin hankintayksikön näkökulmasta. Nykyistä sääntelyä voidaan pitää tämänkin osalta riittävänä.

Lopuksi

Lopuksi Kuntaliitto haluaa tuoda esiin, että hankintojen vaikuttavuutta on mahdollista kehittää ja saavuttaa myös muin kuin lainsäädännön keinoin, esimerkiksi osaamisen tuen lisäämisellä, hyvien käytäntöjen ja esimerkkien

jakamisella sekä ohjeistusten ja neuvonnan lisäämisellä. Laadulliset ja kestävyysnäkökohdat toteutuvat hankintojen sopimuskaudella ja siksi esimerkiksi sopimushallinnan ja -valvonnan kehittämiseen olisi hyvä ohjata kansallisia kehittämisresursseja hankintayksiköiden tueksi tulevaisuudessa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Katariina Huikko
johtava lakimies

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi